Abstract No 06

संकृतव्याकरणग्रन्थविषये संनियुक्तोपस्थितयः - तुलनया निर्णीतविचारः

पेरादेणि नाम विश्वविद्यालयानुबद्धसम्भाव्यभाषांशे नियुक्तेन अम्बलियद्दख्यातग्रामजेनोपनन्देन भिक्षुणा
ambaliyadde@gmail.com

सैंहलैर्प्रतिचीनैश्चोभयाचार्यैस्संकृतव्याकरणोपदेशाय विरचितानेकप्रकरणानि भवन्ति। तेषु प्रकरणेश्वन्तर्गतानि प्रस्थानान्येकविधानि। तेषां प्रस्थानानां व्यतिरिक्तता च सदृशता च तुलनया मया समीक्षते अनया लिप्या अनेन पत्रेण वा। मर्यादा खल्वत्रांकते कतिपय पुस्तकविषययेव। सैंहलाचार्यैस् स्वभाषया देशीयभाषया वा कृतेषु संकृतव्याकरणग्रन्थेषु संस्कृत भाषा प्रवेषः, संस्कृत भाषा रचना च, संस्कृत नामाख्यात प्रकरणम् , संस्कृत शिक्षकयिति प्रसिद्धानि पुस्तकान्याश्रयन्ते। अपाचीनाचार्यैरुपनिबद्धेषु ग्रन्थेषु जेन् गोन्डा, विलियम् डी विट्नि, मोनियर् विलियम्स् चेति विश्रुतैराचार्यैस्कृत व्याकरणग्रन्थानि वावृत्तानि भवन्ति। पूर्वोक्ताध्ययनविषये सविचारपूर्वकं परीक्षणनयोपयुज्यते। अध्ययनाध्याशयवषेण ग्रन्थकर्तृणां व्यतिरेकलक्षते। सैंहलाचार्यानां प्रमुखाध्याशयः खलु बालानां बुद्धिवर्धनायोपदेशदर्शनञ्च मार्गदर्शनञ्च भवन्ति। ग्रन्थनिश्रिताभ्यामभ्यासाभ्यामपि तत् साध्ववगम्यते। पुनरपि अधीर्घवाक्यरचनञ्चासंकीर्णव्याकरणनयसंग्रहश्च तस्योदाहरणानि भवन्ति। परन्तु पश्चिमदेशीयाचार्याणां व्याकरणाभिप्रायं खलु पृथग्विध लक्षणानि प्रकटयति। एकः (आचार्य विट्नि) पन एवं वदति। "अहं खलु साहित्याश्रितनयविधिना व्याकरणं संग्रहामि भारतीयाचार्यस्य नयः केवलमेव द्वितीय इति ज्ञातव्यः" इति। स खलु पण्डितवेदब्राह्मणारण्यकोपनिषद्विषयेणोदाहरति। पूर्वाधिकारिणस्य पाश्चात्यव्याकरणाचार्यस्य मतिरेकदेशवषेणानुप्रपद्यते। अथ सैंहलभाषयाकृत वैदिकव्याकरणमपि तदर्थाय प्रोत्साहमपि न लभ्यते। च कस्मिन्चिद्ग्रन्थप्रयोगे सैंहलप्रतीचीनोभयाचार्योश्च संसक्तमपि दृश्यते। वाक्यनिर्माणकार्येषु तद्प्रधानतः ज्ञातुं शक्यते। ग्रन्थविषयवषेण च नानत्वं प्रकटीकुरुते। सैंहलाचार्यैस्सम्पादित कैश्चिद्व्याकरणपुस्तकैरल्पप्रयासेण च अल्पकालेन च साधनमूहतयिति मन्ये। पुनरपि ग्रन्थभारश्च अपाचीनैश्कृतग्रन्थाद्लघुत्वं धारयति। व्याकरणनिबन्धनैरवरदेशीयाचर्यैः नकेवलं संस्कृतव्याकरणमभिगमयते। पुनरपि साहित्यविषये च कुतूहलमुदीप्यते। जेन् गोन्डेति विश्रुताचार्यस्य निबन्धने नैकभेदसहितान्युदाहरणानि सन्ति। तुलनया निर्णये मार्गमपि मोनियर् विलियम्स् ख्यात विदिषा निर्दिशते। सिंहलभाषयाकृत संस्कृतव्याकरण पुस्तकाः खलु तुलनया निर्णीतास् न भवन्ति। केवलं व्याकरणे कुशलत्तमुत्तेजितं भवति। अनेकैर्दृष्टान्तैर्प्रमाणैर् वा सिंहलांगलादिषु व्याकरणपुस्तकेषु च सदृशता विसदृशता चाभिगन्तुं शक्यते इति चिन्तयामि। पुनरपि अनेनाध्ययनेन सन्स्कृतभाषाप्रवर्धनाय नवोपायानपि परीक्षितुमुपनस्यतुं वा शक्तिर् प्रवर्धतयिति मन्ये।

कुञ्चिका पदानि: संकृतव्याकरण-तुलनय- सदृशता - सैंहलभाषा